

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; „ „ 4.50
za četrt leta 1.50; „ „ 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.

Na naročbe brez priložene naročilnice se upravnistvo ne osira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi in oznanila se računajo po 8 nov. vsakega v petito; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana javna zahvala, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnistvo v ulici Carintia 25. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

• V edinost je •

Po volitvah.

I.

Sedaj ko so volitve v mestu in okolici končane zdi, se nam vredno, da na tem mestu izrazimo vtis, ki so ga naredile na nas Slovence in na vse dobromislele ljudstvo v Trstu in okolici. Začnimo pri zadnjih in končajmo pri prvih.

Slovenskim krogom so bili uže začetkoma, ko še volitve neso bile razpisane znano neko spravljivo delovanje primorske vlade in njeni pomirljivi nameni. Obe stranki, konservativna in radikalna, naj bi se pomenili gledé kandidatov ter jedna drugej naj bi nekoliko popustila v terjatvah. Iz tega tajnega delovanja izcimil se je kompromis mej „patrijoti“ in progressovci, koji je imel ustvariti v Trstu neko ravnotežje mej obema strankama.

U kolikor se je posrečilo vladi to doseči, ne moremo še danes določno reči; menimo pa, da je prizadevanje vladino ostalo jalovo. Izvoljeni so sicer v mestu nekateri takozvani „patrijoti“, kateri se pa v nekem nasprotstvu v vsem in povsem skladajo z rudečimi progressovci, koji bi namreč jednomiselno se zadnjimi tržaške Slovence vtopili v žlici vode.

Nam ne gre načeloma za avstrijski domoljubni princip poslancev in mestnih svetovalcev v Trstu; od prastare dobe je Slovan navajen sladkega avstrijskega jarma, on ljubi svojega vladarja in svojo domovino. Njemu in z njim i nam ni šlo načeloma za avstrijski „patriotični“ princip, pač pa za svoj — obstoj.

Žalostne so razmere Slovencev v Trstu in njega okolici. Tretjino vsega prebivalstva zavzemamo a ne premoremo niti jedne celoma slovenske ljudske šole, nemamo ni svojih županov, z nami se uraduje v tujem jeziku, na mestnem magistratu se z nami tako počenja kakor z divjaki; davke plačujemo, a če hočemo razumeti dolžni nalog, ki nam ga pošlje magistrat, moramo se obrniti do tolmača, kajti pisan je v neumljivem jeziku. Na magistratu ni niti jednega uradnika, kateri bi imel nalogo, da občuje s slovenskimi strankami slovenski.

PODLISTEK.

Slonova kost.

(Dalje.)

Pač pa se je posrečilo dobiti nadomestila za slonove čekane v zobovji nekaterih sesalcev. Imenitnejše hočemo tukaj navesti.

V severnem morji živi 4 do 5 m. dolg plavutonožec mrož, kateri nosi v gornjih čeljustih dva 0.8 m. dolga in 3 do 5 kg. težka čekana ali okli. Ti zobje, ki so pa pri mladih mrožih otli, rabijo nam kot slonova kost osobito za ročaje pri palicah in dežnikih, ker so jako trdi in lepo beli, tudi za umetna zobovja. Žival se pa preveč preganja in postala uže redka.

Za mrožem nam je omeniti nilskega ali vodnega konja. Njegovi gornji ocnjaki so do 1/3 m. dolgi in premi, spodnji polukrožni in 1/2 m. dolgi. Njihova snov je trda, bela in finjša od slonove kosti. Pa to nam malo pomore. Nilski konj nahaja

Te in še nešteto drugih krivic se nam godi od strani mestnega magistrata in njegovih rudičih gospodarjev. Ali te krivice neso hoteli pripoznati nekdanji konservativci in nedolgo so isti modro ostali na svojih sedežih, ko se je naš slovenski poslanec g. Nabergoj potegnil za slovenske okoličane ter odločno zavračal novo tepanje in nasilstvo, ki se jim je hotelo uiniti z osnovanjem italijanske šole v Križu.

Videč to vzajemnost tržaških konservativcev in progressovcev, odločilo in javno je naznanilo društvo „Edinost“, da se mešanja v volitev v mestu zdrži pač pa, da bude vso svojo pozornost obrnilo na volitve v okolici. Zadnje so se vršile minolo nedeljo ter se razun jednega, II okr., izvršile v smislu narodnega programa.

Društvo „Edinost“ je v sporazumljenju s slovenskimi rodoljubi v okolici predlagalo šest narodnih kandidatov, od katerih so bili štirje izvoljeni z veliko večino, dva sta pa propadla.

Nezavednost, surovo nasilstvo, podplačevanje, nesramno agitovanje je v drugem okraju učinilo, da je bil voljen znan rudečkar, nekdanji Garibaldinec — Mauroner, ki se za svojo zmago mora zahvaliti zgolj znanim „petešnjarnjem“, drugim kukavicom in slovenskim renegatom.

Proti nenadani in krivični izvolitvi vložil menda zavedni rodoljubi tega okraja utemeljen protest na deželni zbor.

V I. okraju je bil izvoljen kandidat „Edinosti“ g. dr. Sancin z 193 glasovi proti 125 glasov, ki jih je dobil nek Bannelli, zastavonosec nesrečne Ginnastike, katere glase je pa drago vkupil, kajti ves minoli teden je neki plačeval za vino nekaterim nezavednežem. Vrli Skedenjci so takrat pokazali se zavedne in narodne. Svojemu veselju nad izbranim poslancem dali so odduška zvečer: razsvetlili so namreč mestece in na trgu svirala je godba in peli so se krasni slovanski zbori. Veselje in navdušenje je bilo občeno. — Ako primerjamo letošnje volitve z onimi leta 1886, vidimo vesel preobrat: zadnjič je bil voljen pokojni Križanec z 197 glasi proti 123.

se samo še ob večjih rekah srednje Afrike. Posebno okolo Tsadskega jezera; iztrebljen bude tudi prej ali slej.

Male važnosti so sicer trdi in težki do 1/3 m. dolgi zobje ribaka glavača ali kačclota, ki živi v vseh morjih. Dajo se lepo izdelavati, nemajo pa čiste barve. Zobovje starih živali je tudi otlo, torej brez vrednosti.

V vsakem obziru pa prekosi slonova kost 2 do 2.5 m. dolg zavojit zob narvala ali morskega samoroga nahajajočega se v severnem morji. Še pred 250 leti, ko še neso poznali tega ribaka, dobivali so zobje slučajno na severnih obrežjih po kakem viharji, in Angleži so jih jako drago plačevali. Z umetno in mično rezbarijo okrašene rabile so se kot dragocena kraljevska žezla in škofovske palice. Pripisovali so jim čudotvorno moč in sploh se je trdilo, da je to rog mitičnega samoroga. Še v 16. stoletju hranili so 4 take zobe na Bavarskem kot veliko redkost. Za največjega ponudili so 1559. leta Benečani 30000 cekinov, pa ni bil na prodaj za

katere je vdobil kandidat „Edinosti“ g. Peršič.

V II drugem okraju je bil izvoljen znan rudeči cikorijski Mauroner z 125 glasi proti 56, katere je dobil naš kandidat g. I. M. Klau. Pičlo število glasov za našega kandidata moramo pa pripisovati okolnosti, da se je okolo 120 volilcev zdržalo volitve, da se „nikomur ne zamerijo“! — Pri zadnjih volitvah zmagal je kandidat „Edinosti“ z 183 glasovi proti 14, ki jih je dobil nek Dugulin in jednemu, ki ga je dobil sedaj izbrani Polde. Upamo, da se volilcem II okraja tudi odpró oči ter da sprevidijo sramoto, ki so jo učinili vaim svojim sorojakom okoličanom.

Uzoren red in mir vladal je v tretjem okraju, kjer je bil vnovič izbran g. Štefan Nadlišek z 95 glasovi; 4 je dobil Mauroner in 5 A. Trobec. Živeli zavedni volilci III okraja! — V volitvah I. 1886 izvoljen je bil tudi Nadlišek z 232 glasovi.

Enak mir in uzorna zavednost vladala je tudi v IV okraju, kjer so se predminolo nedeljo volilci v Barkovljah pogovorili gledé kandidata ter jednoglasno določili g. Ivana Martelanca podjetnika del in posestnika na Greti. Istega so tudi izvolili minolo nedeljo skoraj jednoglasno z 129 glasi proti 25, ki jih je dobil nek neznan E. Turek, kraške rodovine ali hud nasprotnik našega naroda, kateri je kar čez noč prišel na površje ter kandidoval ne da bi o njem kdo kaj vedel. Onih 25 glasov je menda deloma kupil sam, deloma sta mu jih pa preskrbela barkovljaški in rojanski kupovila. — Leta 1886 je v tem okraju tudi glase lovil in kupoval nek Henke, kateremu se je posrečilo preslepiti 42 nezavednih volilcev, 189 jih je pa složno glasovalo za kandidata Edinosti g. Filipa Abrama. Živeli vrli volilci IV okraja! —

Huda borba je bila v V okraju kjer je društvo „Edinost“ postavilo kandidatom g. Martina Gergiča, domačega rodoljuba iz Padrič. Naš kandidat in sicer prodrl, vendar pa neso načeloma nasprotni možu, ki je bil izbran. Izvoljen je namreč g. Andrej Pahor z 182 glasi, naš kandidat je dobil 91,

tako ceno. Jeden teh zob rabil se je kot zdravilo, pa le za bližnje kuezje sorodnike. Z veliko svečanostjo se je odrezal pri takih prilikah mal obroček. Pozneje se je znalo, da žival, ki nosi ta zob, živi v severnem morji. Angleži in Danci so pa še dolgo časa sleparili in zobove drago prodajali, tako še v začetku 18. stoletja na ruskem dvoru, kar se jim pa ni posrečilo. Ko je tudi s tem vera v čudotvorno moč prešla, pala je cena jako nizko 15—40 gl. stane sedaj cel zob, ker ima le malo večjo vrednost kot slonov čekan. Holanci pa še dandanes nadaljuje to sleparsko kupčijo med Kitajci in Japonci.

Nesmo pa končali še vseh virov, od katerih nam dohaja slonova kost.

Vrstnik prvemu človeku v prazgodovinski dobi bil je mamut, silno velik slon z dolgima polukrožnima 70—100 kg. težkima čekanoma. Živel je ob sibirskih rekah Obu, Jeniseji in Seni. Cela kopišča mamutovih čekanov izkopavajo se iz peščenih bregov imenovanih rek.

Po teh najdbah soditi nahajajo se še

Banski lord pa 50 glasov. G. Pahorja prištevajo Lahji sicer svojim in umazanec „Piccolo“ mu poje slavo. Kakor je pa ta gospod sam svojim volilcem izjavil, deloval bude strogo v smislu narodnega programa in skupno z drugimi okoličan-skimi poslanci.

Pri tej priliki omenjamo osobito silovitega agitatorja Daneva iz Opčin, ki je na vozovih na lestvice „kakor nevedna teleta“ vozaril openske volilce v Trebče na volišče in nazaj. Zapomni naj si ta gospod, da volilna pravica je tudi na Opčinah prosta! Leta 1886 dobil je po hudem boju kandidat „Edinosti“ g. Živic 208 glasov, nasprotni kandidat pa g. Danev 155 glasov. Kakor čujemo, delovali so sedaj tudi nekateri tamošnji slov. rodoljubi za Pahorja radi česar se nadejamo, da zadnji ne bude deloval v nasprotnem smislu svojih volilcev.

Huda borba je bila tudi v VI okraju kjer so kandidovali trije kandidati mej katerimi tudi nek Biasoletto. Izvoljen je bil naš odlični poslanec in rodoljub g. Ivan Nabergoj z 110 glasi proti 82, katere je dobil g. Košuta; malo številce jih je glasovalo za omenjenega Biasoletta. — Leta 1886 dobil je Nabergoj 184, Polde Mauroner ki je tudi tu plačeval za vino pa 19 glasov!

To je izid volitev v okolici.

Deželni zbori.

Kranjski.

(7. seja dne 29. oktobra.)

Poslancu Luckmanu, ki se vdeležuje sej državnega železniškega sveta, dovoli se še dalje dopust, poslancu Gorupu za jedno sejo.

Prošnja kanonika Jerana za podporo dijaške kuhinji se izroči fin. odseku.

Poslanec Gorup poroča v imenu fin. odseka o računskem sklepu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1888. Čisti dolg tega zaklada iznaša 2.758.901 gold. 65 1/2 kr.

silne množine te „mrtve slonove kosti“ se ve da zamrznjene, in ni mogoče priti do njih. Redkokedaj je pa mamutov čekan čist in nepokvarjen. Navadno je le 30% dobrega za porabo, 70% pa pride v odpadke. V razmerji pa stane 1 kg. 1.80—2 gl. Izkopavanje se torej slabo izplača, ker troški, posebno prevozni, so preveliki.

Ako ide vse dosedanjo pot, to je, ako cena slonovi kosti raste v razmerji z vedno večjo porabo, čitali bodo naši poznejši potomci o velikanski živali, ki se je nahajala še v 20. stoletju v Afriki in Indiji, katero je pa iztrebil človek samo zaradi dragocenih zob, da ustreže svojej razvadi, da obrne le kakih 10% v svoje prave potrebe. Žival svojemu poginu se bliža. To nam najbolj dokazuje postavno varstvo, katero se je jelo upeljavati.

Podaljša se ji s tem sicer bivanje na zemlji, kakor bolniku z zdravili življenje a ne reši jo to pogina. Pazimo torej iz tega da viri slonove kosti neso brezkončni. Ko usahnejo ti, konec bude najbrže tudi potrebam.

Račun se odobri brez primetbe. Isti poslanec poroča v dovršitvi konvertovanja zemljiško-odveznega dolga v novo deželno posojilo. Poročilo se vzame na znanje.

Poslanec baron Žvegelj poroča o računskem sklepu muzejskega zaklada. Na to poroča v poročilu dež. odbora o muzeju „Rudolphinum“ in izreka priznanje prof. Wallnerju in Kaspretu, ki sta uredila arhiv. Sklene se tudi vsem darovateljem dež. muzeja izreči zahvalo. Slednjič nasvetuje, da se mesto muzealnega kustosa stalno popolni ter se ustanovi mesto asistenta kakor tudi, da se izdela dotična službena instrukcija.

Poslanec Hribar obžaluje, da so napisali v dež. muzeju povsod na prvem mestu nemški, slovenščini je odkazano še-le drugo mesto ter nasvetuje, da se povsod stavi slovenščina na prvo in nemščina na drugo mesto.

Poslanec baron Žvegelj se prejšnjemu protivi, rekoč, da se isto godi pri vseh uradih v Ljubljani.

Potem se sprejme resolucija fin. odseka.

Poslanec Krsnik se čudi, da se v predlogih kakoršen je Hribarjev ne razgovarja poprej v finančnem odseku ter nasvetuje, da se predlog g. Hribarja izroči zadnjemu odseku. Oglasi se tudi dr. Tavčar rekoč, da se nemščine neče odstranjati temveč, da se zahteva, da ima slovenščina povsod prvo mesto. Predlog g. Krsnika se sprejme.

Poslanec Krsnik poroča v imenu upravnogospodarskega odseka o vladnem predlogu z načrtom zakona ob vzgojevalnicah in učilnicah za gluhoneme in slepe otroke ter nasvetuje po daljšem poročilu, da se preko nje preide na dnevni red.

Dež. predsednik baron Winkler želi, da se vladni predlog vrne dotičnemu odseku v proučenje in poročilu.

Poslanec Povše utemeljuje svoj govor s tem, da ima kranjska zadostne glavnice za oživitvorenje enacega zavoda, želi, da se prej kot mogoče izvrši. O predlogu govore še Klun, Winkler, Krsnik; slednjič se izroči postavni načrt radi pomanjkanja materiala za uspešno razmatranje, deželnemu odboru.

Poslanec dr. Tavčar poroča o prošnji kranjske mestne občine za vzdrževanje gimnazije v Kranju ter v daljšem lepem govoru utemeljuje potrebo te gimnazije osobito iz razloga, ker je Ljubljanska učenci že prepolna. Niti Čehom se ni bilo toliko boriti za univerzo nego Slovencem za borno gimnazijo. Ista se je Slovencem odvzela menda samo radi tega ker je bila jedina slovenska gimnazija na Kranjskem! Maloštevilnim Nemcem se je pa pustila v Kočevju čeprav imajo v Ljubljani takorekoč nemško gimnazijo. Predlaga resolucijo na vlado, da se gimnazija v Kranju ohrani z dostavkom, da bi naj učno ministerstvo uvaževalo, bi li ne kazalo to gimnazijo razširiti v višjo gimnazijo.

Poslanec baron Žvegelj zavrača predgovornika rekoč, da je želja vse Gorenjske, da se ohrani gimnazija v Kranju ter nasvetuje, da se v Kranju ustanovi zavod za gluhoneme ali kak oddelek hiralnice ali bolnice.

Poslanec Hribar v dobro številskami poduprtim govoru podpira predlog posl. Sveteca ter označuje delovanje in nenaklonjenost slovenskemu šolstvu nj. ekselence naučnega ministra. Kranjska gimnazija je resno potrebna tudi ako se v Ljubljani ustanovi druga gimnazija. Na Dunaju nočejo ničesar vedeti o ravnopravnosti. Avstrija ne sme dopuščati, da se čez nas dela nemški most do Adrije. Vez avstrijske države ni nemščina; ta vez je ono domoljubje in udanost do prestola, ki so jo Slovenci pokazali o vsaki priliki. Pustite nemški jezik, ne vsilujte ga in videli boste, koliko bolj požrtvovalno se bodo zbirali narodi okolu prestola in s koliko večjim navdušenjem bodo dajali davek v denarju in krvi, kadar bode treba. Narodi

bodo zalovljivi, kadar bodo uživali popolno ravnopravnost. Iz tega si lahko razsodimo kak uspeh bode imela prošnja za ohranitev gimnazije v Kranju pri naučnem ministerstvu.

Ugovarja mu posl. Schaffer poudarja, joč potrebo nemških srednjih šol iz državne stališča, da tudi slovenski sinovi zajemajo globoke omike iz kulturnega znanja nemškega jezika. Govornik se izjavlja za predlog, da se v Ljubljani osnuje druga gimnazija poleg obstoječe. — Pobija ga poslanec Svetec.

Vladni zastopnik šolski nadz. Smolej se protivi ideji, da se ohrani gimnazija v Kranju ker Gorenjci gravitujejo vsi v Ljubljano.

Klun poudarja potrebo ustanovitve več srednjih učilišč na Kranjskem in dobro misel, da se ta učilišča umaknejo iz velikih mest na deželo, da se mladina pohujševanja po velikih mestih obvaruje. Kranjska gimnazija bi gotovo uspevala ako bi se razširila v višjo gimnazijo.

Poročevalec dr. Tavčar izjavlja, da je gimnazija v Kranju taka stvar, ki nič ne škoduje nemški stranki, ki zadeva samo nas Slovence. Izperuje, presoja, zavrača in odgovarja na govore svojih predgovornikov osobito pa odbija napade in sumničenja barona Žvegelja in Schafferja. Zadnjemu odgovarja, da je nemščina sicer koristna vsakemu olikanemu človeku v Avstriji, ni pa opravičeno, da bi radi tega morali napravljati povsod po naši kronovini nemške zavode. Ni tudi res, da je ljudstvo k temu jeziku nagnjeno. Na trditve vladnega zastopnika, da bi bilo koristno nemščino učiti tudi v ljudskih šolah, odgovarja, da je masa ljudstva shajala sto in sto let brez nemščine in bode tudi v prihodnje brez nje lahko shajala. Svetuje, da se sprejmejo nasveti upravnega odseka. Predlogi se sprejmejo in seja sklene.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Nemški poslanci v češkem deželnem zboru so zgubili svoje mandate, ker se ne vdeležujejo zborovanja. To je čisto zakonita in naravna posledica njih abstinenčne politike, vendar se vsi „liberalni“ listi zaganjajo v večino ter jej očitajo, da nasilno in brezobzirno postopa proti nemški manjini. Ti židovski novinarji ne pomislijo pa, da Češka večina izvršuje s tem zakon, kateri je sklenila nemškoliberalna večina, ko je še bila na krmilu, ti go spodje se ne spominajo več, da so tudi oni odvzeli mandate češkim poslancem, dokler so bili ti še v manjini ter neso hoteli v deželni zbor. Dokler so sami tako ravnali, bilo je to liberalno in popolnoma umevno, sedaj, ko jih tepo njih zakoni in sklepi, ko se jim v isti meri plačuje, v kateri so oni posejevali, sedaj je to nasilstvo in Bog ve kaj. Pač res nemškim liberalcem in židom sam Bog ne more vstreči. Znano je, da dobiva nemški šulferajn po 2000 gld. letne podpore od spodnjeavstrijskega deželnega zbora; češka šolska matica se je obrnila na deželni zbor z enako prošnjo. Proračunska komisija je predlagala naj se dovoli iz deželnih sredstev 10.000 gld. podpore vsem zasebnim šolam s pravico javnosti. V komisiji se je govorilo za in proti. Nekateri so se potegovali za to, da se podpore podeli samo češki šolski matici, plemenitaši bi bili radi tudi nemške šole podpirali. Dr. E. Gregr je pa predlagal naj se šolski matici dovoli 20 tisoč gold. podpore in ta predlog je tudi obveljal. Lahko si mislimo, koliko ropota bode vzbudilo to v židovskih listih.

Gališki deželni zbor mora izvoliti nov odbor. Poljski plemenitaši hočejo voliti same Poljake. Rusi po vsej pravici zahtevajo, da poljska večina prepusti eno

mesto njim. Večina bode tudi to storila, ker se boji, da sicer Rusi izstopijo iz deželnega zbora. Kmetijska družba je prosila naj se ubrani uvaževanje ruskega krompirja v deželo. Proti temu se je krepko postavil Rus Sičynski trdeč, da je krompir najvažnejša hrana siromašnega ljudstva, s tem, da zaprečijo uvoz iz Rusije, ga podražajo ter škodujejo najrevnejšim ljudem. Večina je sprejela resolucijo dotičnega odbora proti glasom Rusov, kmetov in poljskih demokratov. Ruski deželni poslanci so deželnemu zboru predložili dolgo spomenico, v kateri točno opisujejo, kako se Ruse, ki so zvesti in zanesljivi podaniki Avstrije, o vsakej priliki sumniči ovaja ter proganja, kot razkolnike težeče v Rusijo. To proganje in draženje proti ruskemu narodu izvaja se sistematično. Rusom se ne daje narodne ravnopravnosti, baš nasprotno, postopa se z njimi kakor z ljudstvom brez vseh pravic. Omejuje se njih osebna prostost, krati se jim prava zbiranja in druženja ter jemlje jim tiskovno svobodo. Naperjajo se tendenciozne pravde proti Rusom ter je ovaja na najvišjem mestu, da so panslavisti in šizmatiki, ki delajo za Rusijo ter so Avstriji nevarni, ali pa, da so revolucijonarci in socijalni prekocuhi. Rusi v svojem spisu vse trditve opirajo na fakta ter navajajo imena. Koncem pa interpeljujejo vladnega zastopnika, ali more vlada prevzeti odgovornost za to neprestano proganje Rusov in ali hoče konec storiti temu interesom države in dežele škodljivemu potlačevanju celega naroda?

V Bakru na Hrvatskem je v dopolnilni volitvi zopet izvoljen Urpani, pristaš stranke prava. Urpani je bil uže prvič izvoljen, a madjaronska večina je uničila njegovo izvolitev. Narod se je zopet izrekel zanj. Madjaronska večina v saboru je sprejela obračun z Ogrsko. Opozicija je protestovala trdeč, da so računi slabi, a večina se ni ozirala na te proteste.

Vnanje dežele.

V srbski skupštini se je vnela živa razprava o občinskem zakonu. Radikalci so k mnogim točkam predlagali dostavke in popravke, ki so bili izročeni odseku. Radikalci so sklenili odtrgati 10 tisoč dinarjev od letne plače metropolita Mihajla. „Male Novine“ pišejo, da se govori v radikalnih krogih celo o upokojenju metropolita, ker postopa jako krivično proti radikalnim svečnikom ter nasprotno liberalne duhovnike podpira. Milan je odpotoval iz Belega grada. Pri odhodu so bile navzočne samo oficijelne osebe. O spravi ali kakem pogojenju mej kraljico Natalijo in Milanom ni govora, ker ta zahteva, da naj Natalija ostavi Beligrad. Natalija je pa odločila ostati v prestolnici, a ne mešati se v politiko ter tudi ne uplivati na kraljevo odgojo.

V bolgarskem sobranji hočejo se Cankoveci združiti z drugimi opozicijonalcii, da bi si pridobili večjo veljavo in upliv.

Na Rumunskem je odstopilo konservativno Catargijevo ministerstvo. Dunajski židovski listi se temu vesele, češ, da jim je to satisfakcija, da je konservativno ministerstvo, katero je slulo kot Rusiji prijazno, tako kmalo odstopilo. Pripisujejo pa, da tudi odstopivši kabinet ni v vnanji politiki prav nič premenil ter da se je ravnal po načelih njih ljubljence Bratiana. Kralj je poveril sestavo novega kabineta prejšnjemu ministru Manu. Ministerstvo je že sestavljeno. Njega program obseza reformo uprave, neodstavnost sodnikov in urejenje valute.

V Braziliji v južni Ameriki se je vnela revolucija. General Fonseca je pridobil vojaštvo na svojo stran, odstavil je cesarja Pedra II. ter proglasil republiko. Kakor poročajo se ni provalilo krvi. Ministri so vjeti, minister mornarice je smetno ranjen. Cesarju, ki je tudi vjet,

revolucionarna vlada jamči za osebno varnost. Fonseca je koj razpustil državni zbor in senat ter stopil na čelo novi vladi. Iz raznih krajev ogromnega cesarstva, ki je skoro tako veliko kakor vsa Evropa dohajajo vesti, da se zлага prebivalstvo z republikansko vlado. Odstavljeni cesar Don Pedro II. je vladal v Braziliji od 1825. l. do sedaj. Bil je jako učen in moder vladar. Storil je mnogo za svojo državo in še lanskega leta je izdal zakon, s katerim si je pridobil simpatije vsacega ljudomila: osvobodil je sužnike, katerih je bilo do 800 tisoč v celem cesarstvu. S tem se je zelo zameril bogatašem, katerim so ti nesrečneži zastoj obdelovali njih neizmerna posestva. Fonseca je uže pred dvema leti poskušal zanetiti upor, kar se mu pa ni posrečilo; leto, ko so se vsi najmanj nadjali, izvršil je svoj načrt.

DOPISI.

Iz Trebiča dne 11 nov 1889 [Izv. dop.]

Sprejmite gosp. urednik, v cenjeni Vaš list majhno pojasnilo k dopisu od dne t. m. iz V okraja.

Resnici na ljubo javljamo mi podpisani v imenu cele vasi sledeče:

Cerkev naša štela je med svoje malenkostno premoženje tudi kos zemljišča poln — kamenja — pravih kraških skal. Od tega zemljišča ni imela naša cerkev nobenega dobička. Bilo je „kot bla bi mrtva stvar“. Obsejano s kraško skalo, ostalo je vedno pusto, trda skala. Da bi postalo nekaj vredno in donášalo cerkvi korist, sklenili smo podpisani naj se je očisti vsega skalovja in naj se spremeni v senošet. Prosili smo našega dušnega pastirja, naj ljudi nagovarja h temu započetu. Prigovarjanja je bilo v resnici treba, ker delo to, zdelo se je marsikomu težko in neizvršljivo. Na prigovarjanje g. duhovna, lotili smo se ga vendar in danes smo ponosni na to svoje delo; veseli smo in zadovoljni, ker trud naš je obilo poplačan. Cerkev ima lepo „ogrado“ ki ji ni več v zgubo, ampak v korist. Zasluga za to gre našemu č. duhovniku. —

Delali smo pa „po zimi“, če nismo imeli „druzega“ dela; nismo delali „primorani“ kakor na „raboti“, ampak delali smo „radovoljno“ in z „veseljem“. Saj smo delali za ljubega Boga in za se. Vemo pa, da Bog ne ostane nikomur dolžan. Kar smo storili Njemu v čast, povrne nam On obilno prej ali slej. To pojasniti so si šteli podpisani v sveto dolžnost. — Slede podpisi.

Iz Ospa, dne 16, nov. [Izv. dop.] —

Pero mi zaostaja od radosti, ko se mi ponuja prilika označiti značaj v duhu katoliškem. Kaj je mahništvo in drugo krščanskolovje? Tu imate čisti izraz pravega krščanskega naroda. Dalo bi se mnogo reči, ali za sedaj naj zadostuje to, da narod ve in zna koga ljubi.

To se je pokazalo dne 14. novembra t. l. ko smo v šolski dvorani volili prihodnjega župnika za Osapsko faro.

Prišli so volilci iz vseh treh vasi in so v največje veselje izvolili enoglasno čast. g. Jožefa Kompareta v župnika tej župniji z 121 glasovi. Občno veselje je po volitvi nadvladalo: vse tri občine spadajoče pod sv. Tomaža so skupno izrazile veselje ter blagoslovila le srečen dan, da se jim je duhovnjija Ospe prerodila. Topiči so pokali, zvonovi zvonili, in občinarji soglasno vpili „živio“. In ko večer nastane, zbudi se tudi Volk in Vane, in vsi smo združeni med kmeti razsvetljavo šli pred župnijsko hišo — in smo zapeli cesarsko duhovensko in domovinsko vižo. Zdaj pa naj dobi gospod N. drugo — spižo!

Veselje občno bilo je ta dan in mora se reči, da gosp. Kompare je res Kompare, ki ljubi nas vse in mi ljubimo njega vsi. Prihodnjost izročimo Bogu in g. Komparetu, on najbolje ve, česar nam ja treba. Bog ga živi in ohrani v naš dušni in telesni blagor; Vam pa častiti občinarji iz vseh

treh vasi presrečna hvala, čast in zahvala, ki ste resili tako častno svojo nalogo. V kroniki Osapske župnije bodo stalo zabilježeno, kako so bili vneti osapski farani za svojega župnika.

Iz srca vam toraj kličem: Osapski farani so vrli državljani in vneti kristijani — Živel!

RODOLJUB.

Domače vesti.

Politično društvo „Edinost“ ima v nedeljo ob 10. uri predpoldne sejo v prostorih delalskega podpornega društva. K seji so vabljeni vsi odborniki, namestniki in zaupni možje.

Imenovanja. Svetnik deželnega sodišča Ludovik Tomičič v Trstu imenovan je svetnikom deželnega nadsodišča v Trstu. — Računski revident gosp. Ivan Pitamic imenovan je računskim svetnikom pri tukajšnjem c. kr. namestništvu. Čestitamo!

Imenovanje. Cesar je imenoval ravnatelja goriške gimnazije, H. Grossa, članom dež. šolskega sveta za Gorico in Gradiško.

G. Vladimir Žitek je bil 11. t. m. sub auspiciis imperatoris promoviran doktorjem. Natančnejši dopis o tej izredni slavnosti prinesemo prihodnjič.

Himen. Minolo nedeljo se je poročila v cerkvi sv. Antona novega blagorodna gospica Ana Kobal znana igralka in prva moč slovenskih dramatičnih diletantov v Trstu z g. Ščukom. Tržaški Sokol jej je po posebni deputaciji o tej priliki poklonil lepo addresso v kateri se gorko zahvaljuje blagorodni domoljubkinji in izbornej delalnej moči dramatičnega odseka na njenem neumornem požrtvovanju voščoč jej obilo sreče v zakonskem življenju in prosečjo, da še dalje podpira s svojo umnostjo in vednostjo toliko važen dramatičen odsek; v spomin jej je podaril tudi krasno zlato zapestnico z napisom „Tržaški Sokol“. Tudi mi presrečno čestitamo mlademu paru!

Otvorenje otroškega vrta družbe sv. Cirila in Metoda v Rojanu. Včeraj na imendan Nj. Velič. cesarice odprla je družba sv. Cirila in Metoda otroški vrt v Rojanu. Veliko otročičev z roditelji udeležilo se je av. maše. Obširneje poročali bomo v prihodnji številki.

Sokolov zabavni večer v nedeljo 17. t. m. nam je zopet dokazal, kako lepo se razvija in napreduje to simpatično društvo. Kakor prejšnji imel je tudi ta zabavni večer jako obširen, zanimiv in mnogovrsten program. Občinstvu so bile prejšnje zabave še v dobrem spominu, zato je tudi to pot trumoma prihitelo, da se pozabava in poraduje v narodnem društvu. V nedeljo je zopet nastopil dramatični odsek z novo igro „Pol vina pol vode“. Ta igra je prav srečno izbrana; deluje osebno samo štiri, dejanje ni Bog ve kako umetno zapleteno, mariveč preprosto, zato se pa razvija neprisljano, naravno. Zdrav humor in prekanjnost služabnika Ivana in služkinje Sofke upliva na gledalca ter ga silita k smehu. Uloge so bile dobro razdeljene. Gospodična Nadliškova je dobro predstavljala premeteno in zvito služkinjo, ki je v svojej šegavej predrznosti koj pripravljena rešiti svojo gospodinjjo iz zadrege ter z „lepa“ odgnati neljubega snubača. Tudi gospodična Kobalova je dobro igrala ulogo mlade vdove Z veseljem moramo konstatovati, da gospodična lepo in naglo napreduje v vsakem obziru ter se nadjamo, da si v kratkem pridobi kot igralka tako ime, kakoršno ima njena sestra. Gospoda Borovščekovega hvaliti bilo bi preveč, saj ga menda ni Slovenca v Trstu, da bi ga ni bil še zabaval s svojim izbornim humorjem. Dvogovor mej gospo preblečeno v služkinjo Sofko in svojega gospoda predstavljajočim Ivanom je gospod Borovščekov s svojim humorjem in s svojim kretanjem in ponašanjem tako zasolil, da bi bil moral vsacega še tako čmernega in

pustega človeka spraviti v smeh. Tudi g. I. je učnega gospoda profesorja s prva zakletega sovražnika potem pa spokorjenega častilca žensk prav dobro predstavljaj. Druge točke programa vršile so se tudi prav lepo in v občno zadovoljstvo občinstva. Svoj vrhunec je dosegla zabava, ko nam je g. Borovščekov pel svojega „Smolarja“, v katerem nam uprav ribniškim humorjem in dovtipom pripoveduje o „smoli“, ki ga korak za korakom proganja v življenju. Smeha in ploskanja ni bilo konca in „smolar“ je moral vedno in vedno še kaj dostavljati in nadeljevati svoj kuplet ter konci še jednega dodati. Ta uspeh mu je najboljši dokaz, da bi ga za kuplete lahko zavidal vsak komik na glasu. Tak „smolar“ bi nemogel imeti na nobenem odru „smole“. Tamburaši so v nedeljo vzbudili mej poslušalci veliko navdušenje, vsak komad so morali ponavljati. V kratkej dobi so uže večkrat nastopili, a vsakokrat z novimi pesnimi. Ta napredek nam priča, da so se resno in z veseljem poprijeli svoje stvari. Pridobili so si simpatije vsega občinstva in vsak rodoljub želi, naj bi tudi nadalje tako napredovali ter se razvijali. Tamburaši, dramatični odsek, petje, to naj se vstrajno in resno goji kakor do sedaj in ni se nam bati, da nam bode manjkalo narodnih zabav v Trstu. H koncu izrekamo še željo, da bi se „Tržaški Sokol“ tako razvil in okrepil, da bi mogel najeti kje tako stanovanje, kjer bi imel tudi veliko dvorano za svoje zabave. Prostor, v katerih so bili do sedaj zabavni večeri so premajhni, mi želimo, da bi se število članov „Tržaškega Sokola“ tako pomnožilo, da bi mogel v bodoče v svojih prostorih napravljati te veselice!

Vabilo na veliko veselico, katero priredi pevsko društvo „Adrija“ v Barkovljah v nedeljo dne 24. novembra 1889. v dvorani gostilne pri Ferlugi na Greti. — Razpored: 1. Jenko: „Naprej“, udara tamburaški zbor. 2. Pelicon: „Primorski stopaj“, pevski zbor. 3. Vilhar: „Nuna“, deklamuje g. dčna Nadliškova ml. 4. Alešovec: „Nevem“, izvršuje dramatični odsek „trž. Sokola“. 5. Foerster: „Pjevajmo“, pevski zbor. 6. „Hrvatsko narodno kolo“, udara tamburaški zbor. 7. Mašek: „Lahko noč“, četverospjev. 8. „Hej Slovani“, udara tamburaški zbor. 9. Vilhar: „Pozdrav Samoboru“, pevski zbor. 10. Prosta zabava. — Pri veselici sodelujeta tamburaški zbor in dramatični odsek tržaškega „Sokola“. — Začetek točno ob 5. uri zvečer. — Ustopnina za osebo 30 kr.; sedež 10 kr, K obilni udeležbi uljudno vabi

ODBOR.

O volitvi v II. okraju nam pišejo: V prvi vrsti denar, po tem pa narodna breznačajnost, strahovanje, organizovana agitacija uže 2 leti, Pinpahovi žandarji magistratni stražniki, gozdni čuvaji, podkupljenci Mauronerjevi, nasilstvo proti volilcem našega kandidata itd. je pomoglo k izvolitvi Mauronerjevi, kateri je dobil 125 glasov, dočim je pa naš kandidat samo 56, čeprav je pred tremi leti dobil okoli 200 glasov. Čez 120 volilcev se ni udeležilo volitve na korist Mauronerja, ker če bi bili prišli glasovat vsi, ne bi bil propadel narodni kandidat. K izvolitvi Mauronerjevi so največ pripomogli sami domačinci; posebno pa „capovilla“ iz Lonjera, kateri je v soboto do polnoči po tujih hišah letal in na škode pisal ime, nasprotnega nam kandidata, zatem še dobro število domačih renegatov, kateri so bili pripravni „pugae“ deliti nekaterim zavednim volilcem, kakor je to sam žendarmerijski vodja povedal, ko je hotel iz volišča odterati narodnega volilca in je tudi dotične rogovileže okolu sebe z roko pokazal. Ne da bi bil red vzdrževal, bahal se je še s „scapelloti“. K izvolitvi Mauronerjevi so pomogli tudi nekateri trgovci, kateri žive izključivo od Slovencev. Priporočamo okoličanskim bržkičam, da se več ne poslužujejo z kupovanjem moke za kruh pri gosp. Z. v ulici Androna del Moro, ker je v Barrieri

vecehi in v ulici Molino a vento dosti narodnih zavednih trgovcev, kateri moko po istej ceni in mogoče še boljji kup prodajajo, a poleg tega pa ne smeji svoje narodnosti in ne delujejo proti njej, kakor imenovani gospod. Z eno besedo: Mauroner se ima zahvaliti za svojo izvolitev samo domačim renegatom, a naš kandidat svojo propast narodni nezavednosti in podkupljivosti. Zdaj, kakor se govori ne bode več treba Mauronerjevimi volilcem delati v kamnolomih, ker jim magistrat dovoli, da smejo priti v Trst čike pobirati. I to je za nekatere velika pridobitev! Sramota!

Di xi.

Iz Trsta nam piše prijatelj našega lista: Danes mi je slučajno prišel pred oči umazani list „Il Piccolo“, ki navadno napada vse, kar mi največ cenimo. Govoril sem tudi z nekom Cikorjašem, ki se popolnoma ujema z nesramnim pisanjem omenjenega lista. Rekel mi je, da ga nekateri Kranjci pitajo z Cikorjašem ali on ima uže 600 let svojo „umaro 15“ pisano na namestništvu; v rojanskej čitalnici so jeli govoriti nov jezik, ki je bolj podoben hrvaščini nego slovenščini, in več enacij budalosti. Rekel sem mu, da smo vsi Slovani bratje po krvi, da so tudi tržaški okoličani del tega velikanskega naroda, ki šteje nad 100 milijonov duš, ali ni se dal prepričati temveč vedno svojo trdil, da to ni res. Žalostno res, da se med našimi okoličani še nahajajo nekateri nezavedneži, ki še nočejo spoznati kam jih vodi napačna pot, na katero so je zvalili slovanski nasprotniki — Lrhoni.

Zadnji članek o znanem društvu „Confederazione operaia“ vzbudil je mnogo nepotrebnega hrupa. Žalibog, da je v tem društvu mnogo članov slovenskega naroda! zadnji so se dali toliko pregovoriti, da bodo zahtevali ravnopravnost v jezikovnem obziru. Nedavno imeli so praznovati obletnico; slavnostni govor pri tej slavnosti moral bi biti italijanski. Ali naši ljudje so zahtevali, da se del govora vrši v slovenskem jeziku. Nemci to videvši so zahtevali, da se govor vrši v nemščini. Predsednik Gerin je bil radi tega močno razjarjen ter izjavil, da se pri slavnosti rajši ne bode niti govorilo nego da bi se govor imel držati v slovenskem in nemškem jeziku. Slovence je pa napadel rekoč: kaj tirjajo pa ti, ki so sami — fakini, ako bi uže bili rokodelci, nič bi ne ugovarjal. — To je naše ljudi jako razkačilo ter so obljubili, da ne odjenjajo od svojih zahtev temveč da rajši vsi odstopijo. Zanje bi bilo res hvalevredno. Mi nočemo s tem vlivati olja v žareč ogenj, pač pa upamo, da se nekaterim naši delalcem, ki se prelehkoverno dajo zapeljati in se vpisujejo v tuja društva, vendar enkrat oči odpró, ter pribeže zopet v domač hlev namreč: v svoje slovensko delalsko podporno društvo.

Spomenik Fran Erjavca. Dne 24. oktobra t. l. prenesli so truplo ranjkega profesorja F. Erjavca in njegovega sedemletnega sina Milutina v poseben skupen grob v tako zvani gaj ali park na novem mestnem pokopališču. Vseh vernih duš dan se je uže vzdignil nad grobom krasen spomenik, ki se je postavil s prostovoljnimi doneski, ki so se pred leti v ta namen nabirali. Grob in spomenik obdaja do 4 metre dolga in nad 2 metra široka železna ograja. Na grobu leži mogočna kamenita plošča, ki ima podobo pokrova od velike krste iz sivega marmorja. V zgledu grobovem vzdigujejo se trije veliki kamni jeden vrhu drugega in slednjič priprost veličasten križ, vse iz sivega marmorja. Tretji viši kamen, lepo obdelan in poglajen, nosi sledeči napis:

FRAN ERJAVEC

rojen 9. sept. 1834., umrl 13. jan. 1887.

Bil mož si cel in učenjak

In zvest domovju sin;

Dokler bo živ Sloven še kak,

Bo živel Tvoj spomin.

Concordia. Umazana eunja „Il Piccolo“ od 18. t. m. objavlja na prvem mestu članek

z naslovom „Ad elezioni finite“ v katerem jasno in točno označuje blamažo, ki jo je dočakala slavna vlada s slavnoznanem kompromisom, ki v istini drugoga ni bil nego — božkanje progressovcev, zagrizenih sovražnikov Avstrije in njenih postav, in pravo zanikanje avstrijskega čuta. Mej družim trdi člankar, da so „patriotje“ — državni uradniki — ki so kandidovali v mestu izpustili izpred svojega imena „c. kr.“ kar neki oficijozni časopisi večkrat štejejo „modremu Piccolu“ v greh ter izraža sploh svoje prepričanje, da je zmagal „Progresso“. I nu, suknja ne naredi še mnih; ni tudi misliti, da so vsi oni, ki imajo pravico predstaviti svojemu imenu znamko „c. kr.“ — v istini vladni. Iz tega je pač jasno razvidno, kako nizko je padel avstrijski patrijotizem v Trstu!! Slavna vlada mora biti pač vesela teh uspehov.

„Urednike Indipendente-a“ Rossi, Zam-pieri in Ullmann, ki so bili zatoženi vele-izdaje ter so uže pet mesecev sedeli v temnici, je višje sodišče v Inomestu spoznalo nekrivim ter izpustilo iz zaporu. To se je zgodilo kakor brzojavijo iz Beča po zaukazu prev. cesarja. Brhki lahončki prišli so v nedeljo v Trst. Sedanji obrezani in neodrešeni uredniki lahonškega lista šli so jim nasproti na Nabrežino, kjer so se tajne radosti vsi premilo zjokali nad nesrečnimi kolegi, katere „kruta avstrijska oblast“ tako preganja! Opomniti nam je tudi, da so jim o prihodu v Trst delali „časten špalic“ mnogobrojni policisti. Mesto ni bilo niti okrašeno. —

Dražba. Razpisan je natečaj za oddajo čiščenja mesta. Ključna cena je 44.500 f. na leto. Oferte se oddajajo mestnemu magistratu do 30. t. m.

Iz Brezoviške fare nam pišejo, dne 13. t. m. — Vsaka sila do vremena. Koliko truda so naši očetje prestali in denarja potrosili, da so si zboljšali ali prepale lili pota. Ozmimo se nazaj za kakih 25 let; kakšna je bila občinska cesta od „Brišnice“, katera pelje v Brezovico. Hoté ali nehoté, moral si iti v vodo, ker voda je brv večkrat odnesla. Občinstvo je sprevidelo, da je nemogoče tako ostati in poprijelo se živahno dela ter si zgradilo novi del ceste z mostom. Ali je tudi danes taka, kakor je bila takrat ko se je dovršila? Ne, nikakor ne.

Kakor navlaš je pripravljena za strugo deloma, ker dotičnik dozidava zid vrhu cestnega zida tako, da se skoraj ne vidi cestnega vogelnega kamenja. Uprav tukaj je tudi nametano kamenje, da se ložej prekoraka; tem bolj pa je nevarno za vsakega, ki bi ponoči memo hodil. Ravna se tako kakor da bi ne bilo ne postav, ne oblastev niti straha pred njimi. Slavni odbor naj bi pogledal v kakem stanu se nahaja občinska cesta, osobito sedaj ko je zimski čas. — Toliko za zdaj.

Iz Brd. 14. nov. — Veseli nas, da imamo v Gorici slovenskega papeža, ker nam ne bode več treba v Rim hoditi po „dišpenze“ — Pa kdo je ta papež? — Zaupnice v „Rimskem katoliku“ (zadnji zvezek), katere so podpisane od samih kardinalov, povzdignile so dr. Mahnič na „katedro nezmotljivosti“, ki le papežu pristuje. Isti obsodil je Ljubljanskega škofa in druge kot „liberalce“! Glej „Rim. kat.“ str. 577 nad zvezdico!

„Učiteljski Tovariš“ ima v 22. št. naslednjo vsebino: Poročilo deželnega odbora glede uravnave učiteljskih plač po javnih ljudskih šolah na Kranjskem. — Občni zbor „Narodne šole“. — Domača vzgoja. Piše Jakob Dimnik. — Svitoslav i Danica. — Domoznanstvo kranjske vojvodine. Spisal Iv. Lapajne. — Razpis nagrad. — Dopisi. — Premene pri učiteljstvu.

„Slovanski Svet“ št. 21 prinaša nastopno vsebino: Deželna avtonomija in Slovani; O kritiki dr. Mahnič; Peter Petrovič Njeguš II, vladika črnogorski; Považilsja kuvin pó vodu hodit. Dopisi (Iz

